

ERGENLERDE SINAV KAYGISININ YORDAYICISI OLARAK COVID-19 KORKUSU

ARAŞTIRMA MAKALESİ

İlhan ÇİÇEK¹, Murat YILDIRIM²

1 Doç. Dr., Batman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, cicekilhan7272@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0266-86-56.

2 Doç. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, muratyildirimphd@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1089-1380.

Geliş Tarihi: 27.04.2021 Kabul Tarihi: 13.09.2021 DOI: 10.37669/milliegitim.901692

Öz: Bu çalışmanın amacı, üniversite sınavına hazırlanan ergenlerin Covid-19 korku düzeylerinin sınav kaygıları üzerindeki yordama etkisini incelemektir. Çalışmaya yaşları 16 ile 20 (Ort.=17.61, SS=1.45) arasında değişen, 202 (%54.9) kadın ve 166 erkek olmak üzere toplam 368 ergen katılmıştır. Çalışmada, Covid-19 Korku Ölçeği, Sınav Kaygısı Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Bulgular, Covid-19 korkusu ile sınav kaygısı arasında pozitif bir ilişki olduğunu ve Covid-19 korkusunun sınav kaygısını anlamlı bir şekilde yordadığını ortaya koymuştur. Regresyon analizinde cinsiyet ve yaş kontrol edildikten sonra, Covid-19 korkusu değişkeni tek başına sınav kaygısı varyansının %7'sini açıklamaktadır. Bağımsız t-testi analizinde, cinsiyet değişkenine göre, kadın öğrencilerinin Covid-19 korku düzeyleri ve sınav kaygıları erkek öğrencilerinkinden anlamlı bir şekilde daha yüksek çıkmıştır. Bulgulara göre yüksek Covid-19 korkusu yaşayan öğrenciler, daha çok sınav kaygısını yaşama eğilimindedirler. Sonuçlar, bu dönemde özellikle sınava girecek öğrenciler için Covid-19 korkusu ve sınav kaygısı ile baş etmeye dönük programlar hazırlanmasının ve yeni çalışmalar yapılmasının önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: koronavirüs salgını, covid-19 korkusu, sınav kaygısı, sınav, ergenler

THE FEAR OF COVID-19 AS PREDICTOR OF TEST ANXIETY IN ADOLESCENTS

Abstract:

The aim of this study was to examine the predictive effect of Covid-19 fear on exam anxiety among adolescents who were preparing for the university national exam in Turkey. A total of 368 adolescents (54.9% females) whose ages ranged between 16 and 20 years (mean = 17.61, SD = 1.45) participated in the study. Fear of Covid-19 Scale, Test Anxiety Inventory, and Personal Information Form were used to collect the data. Correlation analysis showed that there was a positive relationship between the Covid-19 fear and test anxiety. Independent sample t-test analysis indicated that females reported significantly higher levels of Covid-19 fear and test anxiety than males. Hierarchical regression analysis revealed that Covid-19 fear significantly predicted test anxiety after controlling for the effects of age and gender by explaining an additional 7% of the variance in test anxiety. The results suggest that adolescents who experience high Covid-19 fear are more likely to experience test anxiety during pandemic. These results are important in terms of preparing programs aimed at improving the ability of coping with fear of Covid-19 and test anxiety among adolescents preparing for exams in the face of adversity.

Keywords: coronavirus pandemic, fear of covid-19, test anxiety, exam, adolescents

Giriş

Çin Halk Cumhuriyetinin Wuhan kentinde 31 Aralık 2019'da ortaya çıkan koronavirus, Dünya Sağlık Örgütü (2020) tarafından 11 Mart 2020 tarihinde küresel bir salgın olarak ilan edildi. Johns Hopkins Üniversitesi (2021) tarafından yayınlanan istatistiklere göre, 13 Temmuz 2021 itibarıyla, dünya genelinde COVID-19 kaynaklı 187.086.096 vaka ve 4.042.921 ölüm, Türkiye'de ise 5.486.959 vaka ve 50.278 ölüm gerçekleşti. Covid-19 salgının üzerinden bir yıldan fazla zaman geçti. Covid-19 salgınından dolayı insanların özgür bir şekilde dışarı çıkamaması, öğrencilerin daha çok evde ders çalışmak zorunda kalmaları ve arkadaşları ile yeterli kadar vakit geçirememeleri öğrencilerin birçok olumsuzluk ve ruh sağlığı problemi yaşamalarına neden oldu (Yıldırım ve Arslan, 2021). Öğrencilerin, özellikle hayatlarının en kritik dönemlerinden biri olan ergenlik döneminde böylesi bir salgınla karşılaşmaları ve bu salgın sürecinde önemli bir sınava (YKS) girmek zorunda kalmaları öğrenciler için şüphesiz kaygı verici bir durumdur. Covid-19 salgını, öğrenciler başta olmak üzere, eğitimin bütün bileşenle-

ri için zorlayıcı ve yıpratıcı bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır (Allen, Rowan ve Singh, 2020; Çiçek, Tanrıverdi, Şanlı ve Buluş, 2021; Çiçek, Tanhan ve Tanrıverdi, 2020; Daniel, 2020; Dilekçi ve Limon, 2020; Tanhan vd., 2020; Yıldırım ve Çiçek, 2021).

Covid-19 salgını döneminde insanların yaşadıkları temel problemlerin başında Covid-19 korkusu gelmektedir (Ahorsu, Lin, Imani, Saffari ve Griffiths, 2020; Çiçek vd., 2020; Pakpour ve Griffiths, 2020). Bu bağlamda Covid-19 korkusuna geçmeden önce korku kavramının tanımlanması yerinde olacaktır. Korku, bireyin beklenmedik durumlarla karşılaştığında, zihninin korku objesine yoğunlaşmasını sağlayan bir mekanizmadır. Başka bir deyişle korku, tehdit edici uyarılar karşısında ortaya çıkan hoş olmayan duygusal bir durumdur. Aynı zamanda korku, bireyin hayatta kalmak için tehdit edici uyarılara veya olaylara cevap vermek için işlevsel bir savunma mekanizması görevini görmektedir (Furedi ve Yıldırım, 2001; Ornell, Schuch, Sordi ve Kessler, 2020). Bireyin ani değişikliklere ve olumsuzluklara karşı korku yaşaması doğal bir süreçtir (de Hoog, Stroebe, ve de Wit, 2008). Ancak aşırı korku, insanda stres, anksiyete gibi birçok psikolojik rahatsızlığa neden olabilir (Shin ve Liberzon, 2010). Covid-19 gibi salgınlar ve olağanüstü hâller, insanlarda korku uyandırabilir (Mamun ve Griffiths, 2020). Aniden ortaya çıkan ve bütün dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgını, insanlarda korku ve kaygıya neden oldu (Ahorsu vd., 2020). Genel olarak Covid-19 salgını, halk sağlığı için yüksek risk oluşturmaktadır. Bu yüksek riske karşı ortaya konulan önlemlerin aşırı korku ve endişe gibi ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkiler bırakabilir (Zhai ve Du, 2020). Nitekim yapılan araştırmalar, Covid-19 salgının hemen hemen toplumun bütün katmanlarını olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir (Arslan, Yıldırım, Karataş, Kabasakal ve Kılınc, 2020; Çeri ve Çiçek, 2021; Dilekçi ve Limon, 2020; Oduca vd., 2021; Tanhan, 2020; Yıldırım, Akgül ve Geçer, 2021). Covid-19 salgının devam ediyor olması ve Covid-19 salgını hakkındaki belirsizliklerin sürüyor olması, insanlarda endişe ve korku yaratmaya devam etmektedir. Covid-19 salgının psikolojik etkilerinin büyük olduğu ve salgına ilişkin korkularının ciddiyetle ele alınması gerekliliği önem arz etmektedir (Pakpour ve Griffiths, 2020). Covid-19 korkusu, salgın bağlamında ruh sağlığını ve davranışsal sonuçları etkileyen potansiyel bir faktör olarak dikkat çekmektedir (Yıldırım, Geçer ve Akgül, 2020b). Özellikle Covid-19'a karşı getirilen kısıtlamalar, ergenlerin bağımsızlığını ve özerkliğini ciddi şekilde etkiledi (Nagata, 2020). Covid-19 salgını bağlamında yapılan çalışmalar, Covid-19'un toplumun anksiyete ve stres düzeyini arttırdığı ve daha önceden herhangi bir psikolojik rahatsızlığı olan bireylerin semptomlarını derinleştirdiğini göstermektedir (Çiçek vd., 2020; Shigemura vd., 2020; Tanhan vd., 2020). Araştırmalar ayrıca, Covid-19 salgınına özgü korkudan kaynaklı bireylerin yüksek düzeyde anksiyete, depresyon ve stres yaşama eğiliminde olduklarını göstermiştir (Ahorsu vd., 2020; Çifçi ve Demir, 2020; Yıldırım, Arslan ve Ozaslan, 2020a). Özellikle salgından dolayı öğrencilerin olumsuz duygular yaşadıkları, sosyal yaşam ritüellerinin değişkenlik gösterdiği, uykusuzluk, depresyon, iştahsızlık, aşırı stres, korku, endişe ve çabuk sinirlenme gibi olumsuzluklarla karşılaştıkları belirlenmiştir (Çiçek vd., 2020; Şahinler, Ulukan ve Ulukan, 2020). Yukarıdaki

araştırma sonuçları, Covid-19 salgının öğrencilerinin hayatını birçok açıdan olumsuz etkilediğini göstermektedir. Covid-19 salgının etkileyebileceği durumlardan biri de sınavlardır. Sınav kaygısı, kaygının özel bir türü olarak kabul edilmektedir (Spielberger ve Vagg, 1995). Sınav kaygısı, sınav performansını engelleyen sınav öncesinde veya sırasında aşırı fizyolojik, bilişsel veya davranışsal kaygı belirtilerinin öznel deneyimi olarak tanımlanmaktadır (Goldstein ve Naglieri, 2011). Sınav kaygısı, duygusal, davranışsal, bilişsel ve fiziksel boyutları olan çok değişkenli bir yapıdır. Bireyin kendine dönük hem olumlu hem de olumsuz duygu değerlendirmeleriyle alakalıdır (von der Embse, Jester, Roy ve Post, 2018; Wong, 2008). Sınav kaygısı, yetersizlik duyguları, kaçınma, endişe, yararsız ve olumsuz inançlar, unutkanlık, huzursuzluk, problem çözme güçlükleri ve konsantrasyon sorunları ile karakterize edilmektedir (Goldstein ve Naglieri, 2011; Wong, 2008). Sınav kaygısı, dünyadaki tüm öğrenciler için büyük bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır (Trifoni ve Shahini, 2011). Özellikle üniversiteye giriş sınavında öğrencileri olumsuz etkilemektedir (von der Embse vd., 2018). Yüksek sınav kaygısının çeşitli ruh sağlığı ve düşük akademik performans, notlar (Eum ve Rice, 2011), çeşitli akıl sağlığı ve akademik sonuçlarla (Balogun, Balogun ve Onyecho, 2017; Çiçek ve Tanhan, 2018; von der Embse ve Withmer, 2014) ilişkili olduğu ortaya konulmuştur. Yapılan araştırmalar, yüksek düzeyde sınav kaygısının ergenlerde anksiyete bozukluklarına ve ergenlerin sınırlılık algısı (yetersizlik duygusu) yaşamalarına neden olmaktadır. Aynı zamanda ergenlerin yaşadıkları sınav kaygısından dolayı daha fazla korku, endişe, depresyon yaşadıkları ve umutsuzluğa kapıldıkları görülmektedir (Çiçek ve Tanhan, 2018; King, Mietz, Tinney ve Ollendick, 1995). Bu çalışmanın birkaç gerekçesi vardır. Ülkemizde üniversiteye giriş sınavı, her öğrencinin okul hayatındaki önemli dönüm noktalarından biri olup çeşitli zorluklar barındırmaktadır. Böylesi zorlu bir salgın döneminde öğrencilerin sınava hazırlanmaları, şüphesiz öğrencilerin daha çok belirsizlik, stres ve kaygı yaşamalarına neden olacağı varsayılmaktadır. Bu çalışmanın bir diğer gerekçesi, ülkemizde sınav kaygısının Covid-19 salgını bağlamında çalışılmamış olmasıdır. Bu çalışma ile bu boşluğun doldurulması hedeflenmektedir. Son olarak, eğitim sistemimizin sınav odaklı olmasından kaynaklı sınavın öğrencilerin hayatını birçok açıdan etkilediği gerçeğidir. Bütün dünyayı etkisi altına alan bu salgının öğrencilerin sınav kaygılarını nasıl etkilediğinin bilinmesi alana katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir. Bu varsayımlardan hareketle bu çalışmanın amacı, üniversiteye giriş sınavına hazırlanan öğrencilerin Covid-19 korku düzeylerinin sınav kaygı düzeylerini yordayıp yordamadığını araştırmaktır. Ayrıca Covid-19 korkusunu yaşayan öğrencilerin daha çok sınav kaygısı yaşayacağı varsayılmaktadır.

Yöntem

Araştırmada nicel yöntemlerden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, seçilen grup üzerinde yapılan çalışmalarla çıkan sonuçların evrene genellenmesidir. Tarama modeli, geçmişte veya hâli hazırda devam eden bir durumu olduğu biçimiyle tespit etmeyi hedefler. Araştırılan konu, var olan şartlar çerçevesinde ve ol-

duğu hâliyle tespit edilmeye çalışılır. İlişkisel tarama modelinde en az iki değişken arasındaki ilişki durumu saptanır, neden sonuç çıkarımların veya yordayıcı olma durumlarına dönük birtakım çıkarımlarda bulunulur (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2018; Creswell, 2016; Karasar, 2017; Kıncal, 2017).

Çalışma Grubu ve Verilerin Toplanması

Çalışmaya 202 (%54.9) kadın ve 166 (%45.1) erkek olmak üzere toplam 368 üniversite sınavına hazırlanan öğrenci katılmıştır. Üniversite sınavına hazırlanan katılımcıların yaşları 16 ile 20 aralığındadır (Ort=17.61). Çalışmanın evrenini, Batman il merkezinde ikamet eden ve üniversite sınavına hazırlanan öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışma grubu, uygun örneklem yöntemiyle belirlenmiştir (Şimşek, 2012). Verilerin toplanmasına geçmeden önce Batman Millî Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler ve Batman Üniversitesinden etik kurul izni alınmıştır (2020/5-24). Çalışma grubu sınava hazırlanan ergenler olduğundan anketlerin uygulanması, özel eğitim kurumlarının açık olduğu 9 Ekim 2020 ile 14 Ekim 2020 tarihleri arasında yapıldı. Uygulamanın yapıldığı özel eğitim kurumlarından 18 yaşın altındaki öğrencilerin velilerinden onam alınmıştır. Çalışma ile ilgili öğrenciler bilgilendirildi, öğrencilere katılımın gönüllülük esasına dayandığı ve toplanan verilerin bilimsel bir araştırma için kullanılacağı bilgisi verilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada, sınava hazırlanan öğrencilere Covid-19 Korku Ölçeği, Sınav Kaygısı Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır. Veri toplama araçlarına ilişkin detaylı bilgiler aşağıda belirtilmiştir.

Kişisel bilgi formu: Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet ve yaş gibi demografik özellikleri hakkında bilgi toplamak için araştırmacılar tarafından kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Covid-19 korku ölçeği: Ahorsu vd. (2020) tarafından geliştirilen ölçek, 7'li likert ve 7 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışması Satıcı, Göcet-Tekin, Deniz ve Satıcı (2020) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Türkçe güvenirlik çalışmasında Cronbach's alfa değeri .82 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten en az 7, en fazla 35 puan alınmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, Covid-19 korkusunun fazla olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha değerinin yüksek olduğu ortaya çıkmıştır (.87) .

Sınav kaygısı ölçeği: Spielberger (1980) tarafından geliştirilen ölçek, Öner (1990) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek, 4'lü likert olup 20 madden oluşmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, sınav kaygısının yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Türkçeye uyarlanmasında Cronbach's alfa değeri .90 ile .70 arasında çıkmıştır. Bu sonuç, ölçeğin yeterli güvenirliğe sahip olduğunu göstermektedir. Güvenirlik analizinde Ölçek Toplam puan, Kuruntu (Worry-8 madde) ve Duyuşsallık (Emotiona-

lity-12 madde) olmak üzere iki alt faktörü de içermektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 80, en düşük puan ise 20'dir. Bu çalışmada ölçeğin sadece toplam puanı kullanılmıştır. Alt ölçekler analizlere dâhil edilmemiştir. Çalışmada ölçeğin iç tutarlılık kat sayısı .92 olarak bulunmuştur. Bu sonuç, ölçeğin yüksek bir güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizine geçmeden önce, çalışmada kullanılan ölçeklerin çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmıştır. Bulgular, ölçeklerin çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 1 sınırları içinde olduğu ve çalışmadaki verilerin normal dağılımı sağladığını göstermektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Daha sonra tanımlayıcı istatistiklere ve çalışmanın değişkenleri arasındaki korelasyona bakılmıştır. Ek olarak verilerin analizinde bağımsız t-testi ve çoklu regresyon kullanılmıştır.

Bulgular

Çalışma grubunun yaş ve cinsiyet değişkenlerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler, ölçeklerden alınan puan ortalamaları, ölçekler arasındaki korelasyon, ölçeklerin Cronbach Alfa değerleri ve çarpıklık ve basıklık değerlerine ilişkin bulgular Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Tanımlayıcı İstatistikler ve Korelasyon Analizi

Değişken	Tanımlayıcı istatistikler							Korelasyon			
	Min.	Mak.	Ort.	SS	Çarp.	Bask.	α	1	2	3	4
Cinsiyet	—	—	—	—	—	—	—	—	-.01	-.15**	-.16**
Yaş	16	20	17.62	1.45	-0.29	0.86	—	—	.05	-.05	
Covid-19 Korkusu	7	35	15.91	6.64	0.58	-0.37	0.87		—	.29**	
Sınav Kaygısı	20	77	44.62	12.61	0.45	-0.54	0.92			—	

** $p < 0.01$

Tablo 1'e bakıldığında verilerin normal dağılım gösterdiği (± 1), katılımcıların yaş ortalamasının 17.62 olduğu ve Covid-19 korkusu ile sınav kaygısı arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmektedir. Katılımcıların Covid-19 korkusu ve sınav kaygısı ölçeklerinden aldıkları puanların cinsiyet değişkenine göre farklılık olup olmadığına bağımsız t-testi ile bakılmıştır.

Tablo 2. Covid-19 Korkusu ve Sınav Kaygısının Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız t- Testi Analizi

Değişken	Cinsiyet	N	Ort.	SS	t	p
KOVİD-19 Korkusu	Kadın	202	16.80	6.43	2.84	0.00**
	Erkek	166	14.84	6.75		
Sınav Kaygısı	Kadın	202	46.46	12.63	3.11	0.00**
	Erkek	166	42.39	12.25		

** . $p < 0.01$

Tablo 2, kadın öğrencilerinin Covid-19 korkularının ve sınav kaygısı puanlarının, erkek öğrencilerinkinden daha yüksek olduğunu ve anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir. Bu sonuç, kadın öğrencilerinin Covid-19 pandemisi döneminde daha fazla korku ve sınav kaygısı yaşadıkları ve zorluklara karşı daha kırılğan olduklarını ortaya koymaktadır.

Covid-19 korkusunun, cinsiyet ve yaş değişkenlerinin sınava hazırlanan öğrencilerin sınav kaygılarını yordayıp yordamadığına ilişkin analiz, iki aşamalı çoklu regresyonla yapılmıştır. 1. modelde cinsiyet ve yaş değişkenleri ele alınmıştır. 2. modelde ise yaş, cinsiyet ve Covid-19 korkusu birlikte ele alınmıştır.

Tablo 3. Çoklu Regresyon Analizi

Değişken	B	β	t	Sig.
Model 1	$F(2,367) = 5.33, R = .17, R^2 = .03, p < 0.01$			
Cinsiyet	-4.08	-0.16	-3.12	0.00**
Yaş	-0.44	-0.05	-0.99	0.32
Model 2	$F(3,367) = 13.56, R = .32, R^2 = .10, \Delta R^2 = .07, p < 0.01$			
Cinsiyet	-3.07	-0.12	-2.41	0.02*
Yaş	-0.56	-0.06	-1.29	0.20
Covid-19 Korkusu	0.52	0.27	5.40	0.00**

Bağımlı Değişken: Sınav Kaygısı

Tablo 3'e bakıldığında model 1'de cinsiyet ve yaş değişkenlerinin birlikte, sınav kaygısını anlamlı bir şekilde yordadıkları ($p < .01$) ve sınav kaygısının varyansının %3'nü oluşturdukları görülmektedir. Model 2'de cinsiyet, yaş değişkenleri ve Covid-19 korkusu birlikte sınav kaygısı varyansının %10'unu oluşturdukları ve anlamlı bir şekilde yordadıkları ortaya çıkmıştır. Covid-19 korkusu tek başına varyansının %7'sini

açıklamaktadır. Burada, Covid-19'dan korkma düzeyinin öğrencilerinin sınav performansını ciddi düzeyde etkileyebileceği değerlendirilebilir.

Tartışma

Bu çalışmanın amacı, Covid-19 pandemisi döneminde sınava hazırlanan öğrencilerin Covid-19 korkusunun sınav kaygısını ne kadar yordadığını saptamak ve aralarındaki ilişkiyi incelemektir. Sonuçlar, Covid-19 korkusunun sınav kaygısını anlamlı bir şekilde yordadığı, Covid-19 korkusunun sınav kaygısını tetiklediği ve yüksek düzeyde Covid-19 korkusunun yüksek sınav kaygısına neden olabileceğini göstermektedir.

Korelasyon analizi sonuçları, Covid-19 korkusu ile sınav kaygısı arasında düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermiştir. Bu sonuç, öğrencilerin Covid-19 salgınından dolayı dışarı çıkamama durumlarının, virüsü kapma endişelerinin ve sınavla ilgili belirsizliklerin daha çok sınav kaygısı yaşamalarına neden olduğunu göstermektedir. Duman'ın (2020) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada Covid-19 korkusu ile belirsizliğe tahammülsüzlük arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Araştırmanın bir diğer sonucu, kadın öğrencilerin Covid-19 korku düzeylerinin erkek öğrencilerininkine göre daha yüksek olduğu ve anlamlı bir şekilde farklılaştığıdır. Bu durum, Covid-19 salgının kadın öğrencileri daha fazla olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir. Örneğin, COVID-19 salgını bağlamında elde edilen önceki kanıtlar, kadınların daha fazla korku deneyimi yaşadıkları, daha fazla risk algıladıkları ve Covid-19'a karşı daha savunmasız oldukları (Yıldırım vd., 2020b) sonucu elde edilmiştir. Benzer bir biçimde, Kara'nın (2020) lise öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada, Covid-19'dan dolayı kadın öğrencilerin aşırı stres, korku, endişe, sebepsiz yere ağlama ve çabuk sinirlenme gibi durumları erkek öğrencilerden daha çok yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Öte yandan Duman'ın (2020) Covid-19 döneminde üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada, Covid-19 korkusunun cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Benzer bir şekilde Cao vd. (2020) yaptıkları çalışmada, Covid-19 salgınından dolayı yaşanan stres düzeyin cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı ortaya çıkmıştır. Zambia'da lise öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada, Covid-19'dan dolayı öğrencilerin yaşadıkları olumsuzlukların başında sınav kaygısı ve derslerden başarısız olma korkusu gelmektedir (Sintema, 2020). Yukarıdaki araştırma sonuçlarının da gösterdiği gibi öğrencilerin Covid-19 salgınından dolayı kaygılandıkları ve akademik olarak performans düşüklüğü yaşayacakları endişesini taşıdıkları gözlemlenmektedir.

Araştırma, sınav kaygısı düzeyinin cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı ve kadın öğrencilerinin daha yüksek düzeyde sınav kaygısı yaşadıklarını göstermektedir. Bu sonuç, önceki çalışmalarla paralellik göstermektedir (Basco ve Olea, 2013; Putwain ve Daly, 2014; Pratiwi, Eka Sari, Selfia, ve Dewi, 2021; Şimşek, Yağcı, Öztop ve Şekeriz, 2020; Zhang ve Henderson, 2014). Çakmak, Şahin ve Demirbaş'ın (2017) ergenler üzerinde yaptıkları çalışmada, sınav kaygısı bağlamında cinsiyet değişkenine göre,

kadın öğrencilerin kaygı düzeylerinin anlamlı bir şekilde erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Alsaady, Gattan, Zawawi, Alghanmi ve Zakai (2020), Covid-19 döneminde üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmada, genel olarak öğrencilerin sınav kaygılarının yüksek olduğu ve kadınların sınav kaygı düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Al Omari vd. (2020) Covid-19 döneminde altı farklı ülkede lise öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada benzer sonuçlar elde edilmiştir. Araştırmada, kadın öğrencilerinin depresyon, kaygı ve stres düzeylerinin anlamlı bir şekilde erkek öğrencilerinkinden farklı olduğu ve kaygının Covid-19'a yakanma endişesini anlamlı bir şekilde yordadığı ortaya çıkmıştır. Acar, Mor, Baynaz ve Arslanoğlu, (2020), Covid-19'dan kaynaklı öğrencilerin kaygı düzeylerini araştırdıkları araştırmada, erkeklerle göre, kadınların kaygı puanları daha yüksek çıkmıştır.

Çalışmadan elde edilen regresyon analizi sonuçları, Covid-19 korkusunun sınav kaygısı için önemli ve anlamlı bir yordayıcı olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla Covid-19 salgının öğrencilerin daha fazla sınav kaygısı yaşamalarına neden olduğu değerlendirmesi yapılabilir. Ayrıca Covid-19 korkusu, yaş ve cinsiyet değişkenleri birlikte sınav kaygısı varyansının %10'unu oluşturmaktadır. Literatür incelendiğinde, Covid-19 korkusunun sınav kaygısı üzerindeki etkisini inceleyen çalışmaların çok sınırlı olduğu gözlemlenmektedir. Bu dönemde yapılmış çalışmalara bakıldığında, sınava hazırlanan öğrencilerin birtakım psikolojik sıkıntılar yaşadıkları ve Covid-19'u felaket, korku, stres, kaygı ve belirsizlik gibi ürkütücü bir olgu olarak tanımladıkları görülmektedir (Karataş, 2020). Bu sonuç, öğrencilerin Covid-19 korkularının, bazı psikolojik rahatsızlıklara ve kaygıya neden olduğunu göstermektedir. Alsaady vd. (2020) yaptıkları araştırmada, Covid-19 salgını öğrencilerin sınav kaygılarının artmasında önemli bir faktör olarak saptamışlardır. Ayrıca Pratiwi vd. nin (2021) araştırma sonuçları, Covid-19 salgınından dolayı öğrencilerin daha fazla kaygı yaşadıklarını göstermektedir. Öğrencilerin bu dönemde kaygı yaşamalarının nedenleri arasında; belirsizlik, dışarı çıkamama, dersleri takip etmede güçlük yaşama, sosyal çevreden soyutlanma ve yeteri kadar sınava güdülenememe gösterilebilir. Özellikle bu dönemde ülkemizde okulların sık sık açılıp kapanması ve Covid-19 salgının değişken bir seyir izlemesi, öğrencilerin sınavla ilgili daha fazla kaygı yaşamalarına neden olmuş olabilir.

Sonuç

Sonuç olarak, araştırmada Covid-19 korkusunun sınav kaygısı için önemli ve anlamlı bir yordayıcı olduğu saptanmıştır. Ayrıca, Covid-19 korkusunun kadın öğrencilerinin sınav kaygılarının artmasında tetikleyici bir faktör olduğu ve daha çok Covid-19'dan olumsuz anlamda etkilendikleri ortaya çıkmıştır. Çalışmanın bir diğer sonucu, kadın öğrencilerin Covid-19 korkularının ve sınav kaygılarının daha yüksek olduğu ve Covid-19 salgınına karşı direnç düzeylerinin, erkek öğrencilerinkine göre daha düşük olduğudur. Şüphesiz bütün çalışmalarda olduğu gibi bu çalışmanın da bazı sınırlılıkları vardır. Birincisi, Covid-19 salgını koşullarında veriler toplandığından istenilen düzeyde katılımcıya ulaşılamamıştır. İkincisi, sınav kaygısının yordayıcısı

olarak sadece Covid-19 korkusu ve demografik değişken ele alınmasıdır. Üçüncüsü, katılımcıların sadece üniversite sınava hazırlanan öğrencilerden oluşması, ortaokul düzeyinde sınava girecek öğrencilerin çalışma grubuna dâhil edilmemesi şeklinde sıralanabilir.

Öneriler

Araştırmanın sonuçları doğrultusunda araştırmacılara ve alanda çalışan uzmanlara bazı öneriler sunulmuştur. Araştırmacılar Covid-19 salgınında öğrencilerin sınav kaygısını etkileyebilecek başka değişkenlerle (sosyal medya, internet bağımlılığı, stres, depresyon, psikolojik sağlık vb.) ve daha büyük örneklem grubuyla çalışabilirler. Bu dönemde özellikle araştırmalarla Covid-19 salgınından daha fazla etkilendikleri belirlenen kadın öğrencilere dönük travmatik olaylarla baş etme tabanlı psiko-eğitim programları hazırlanabilir. Alanda çalışan uzmanlar, genel olarak öğrencilerin sınav kaygısıyla baş etme becerilerini güçlendirmeye yönelik eğitim programlarını hazırlayabilirler. Salgından dolayı öğrencilerin dışarıya çıkma süreleri oldukça kısıtlandı. Bu durum, öğrencilerin ev içerisinde daha fazla problemle karşı karşıya kalmalarına neden olabilir. Bu bağlamda, ailelere dönük uzaktan eğitim aracılığıyla eğitici programların sunulması yerinde olacağı değerlendirilmektedir. Sınav kaygısı ile baş etmede okullardaki psikolojik danışmanlar tarafından paradoksal ve çözüm odaklı gibi farklı terapötik tekniklerin uygulanması (Çiçek ve Tanhan, 2020) ve grupla psikolojik danışma oturumlarının yapılması, öğrencilerin sınav kaygısının üstesinden gelmelerine yardımcı olabilir.

Kaynakça

- ACAR, K., Mor, A., Baynaz, K., ve Arslanoğlu, E. (2020). An investigation on anxiety states of students in faculty of sport sciences during COVID-19. *International Journal of Disabilities Sports and Health Sciences*, 3(1), 66-73.
- AHORSU, D-K., Lin, C-Y., Imani, V., Saffari, M., Griffiths, M., ve Pakpour, A-H. (2020). The fear of COVID19 scale: Development and initial validation, *International Journal of Mental Health and Addiction*. 1-9. <https://doi.org/10.1007/s11469-020-00270-8>
- AL OMARİ, O., Al Sabei, S., Al Rawajfah, O., Abu Sharour, L., Aljohani, K., Alomari, K., ve Al-halaiqa, F. (2020). Prevalence and predictors of depression, anxiety, and stress among youth at the time of COVID-19: An online cross-sectional multicountry study. *Depression Research And Treatment*, 1-9. <https://doi.org/10.1155/2020/8887727>
- ALLEN, J., Rowan, L., ve Singh, P. (2020). Teaching and teacher education in the time of COVID-19. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*. 48(3), 233-236.
- ALSAADY, I., Gattan, H., Zawawi, A., Alghanmi, M., ve Zakai, H. (2020). Impact of COVID-19 crisis on exam anxiety levels among bachelor level university students. *Mediterranean Journal of Social Sciences*. 11(5), 33-33.

- ARSLAN, G., Yıldırım, M., Karataş, Z., Kabasakal, Z., ve Kılınç, M. (2020). Meaningful living to promote complete mental health among university students in the context of the COVID-19 pandemic. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 1-13. <https://doi.org/10.1007/s11469-020-00416-8>
- BALOGUN, A. G., Balogun, S. K., ve Onyencho, C. V. (2017). Test anxiety and academic performance among undergraduates: The moderating role of achievement motivation. *The Spanish Journal of Psychology*, 20, 1-8.
- BASCO, R. E., ve Olea, M. T. (2013). Correlation between anxiety level and academic performance of BS biology freshmen students. *International Journal of Engineering Research & Technology*, 4(1), 97-103.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E, Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2018). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- CAO, W., Fang, Z., Hou, G., Han, M., Xu, X., Dong, J., ve Zheng, J. (2020). The psychological impact of the COVID-19 epidemic on college students in China. *Psychiatry Research*, 287, 1-5.
- CRESWELL, J-W. (2016). *Araştırma deseni; Nicel, nitel ve karma yöntem yaklaşımları*, (çev. edt. Selçuk Beşir Demir). Eğiten Kitap Yayınları.
- ÇAKMAK, A., Şahin, H., ve Demirbaş, E. A. (2017). 7. ve 8. sınıf ortaokul öğrencilerinin sınav kaygısı ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *E-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 1-9.
- ÇERİ, V., ve Çiçek, İ. (2021). Psychological well-being depression and stress during COVID-19 pandemic in Turkey: A comparative study of healthcare Professional and non-healthcare professionals. *Psychology, Health & Medicine*, 26(1), 8-97.
- ÇİÇEK, İ., Tanrıverdi, S., Şanlı, M. E., ve Bulus, M. (2021). Parental attitudes and socio-demographic factors as predictors of smartphone addiction in university students. *International Journal of Psychology and Educational Studies*, 8(2), 158-169.
- ÇİÇEK, İ., ve Tanhan, A. (2020). Terapide paradoksal müdahaleler. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 36, 383-411.
- ÇİÇEK, İ., ve Tanhan, F. (2018). Lise son sınıf öğrencilerinin sınırlılık algı şemaları ile sınav kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 8 (1), 69-85.
- ÇİÇEK, İ. Tanhan, A., ve Tanrıverdi, S. (2020). COVID-19 ve eğitim. *Millî Eğitim Dergisi*, 49(1), 1091-1104.
- ÇİFÇİ, F., ve Demir, A. (2020). COVID-19 pandemisinde Türk profesyonel futbolcuların covid-19 korkusu ve kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi*, 2(Özel Sayı 1), 26-38.
- DANİEL, S-J.(2020). Education and the COVID-19 pandemic. *Prospects*,. 1-6.
- DE HOOG, N., Stroebe, W., ve de Wit, J. B. (2008). The processing of fear-arousing communications: How biased processing leads to persuasion. *Social Influence*, 3(2), 84-113

- DİLEKÇİ, Ü., ve Limon, İ. (2020). COVID-19 salgını bağlamında öğretmenlerin algıladıkları “aşırı iletişim yükü” düzeyi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 231-252.
- DOĞAN, T. (2015). Kısa psikolojik sağlık ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 3(1), 93-102.
- DUMAN, N. (2020). Üniversite öğrencilerinde COVID-19 korkusu ve belirsizliğe tahammülsüzlük. *The Journal of Social Science*, 4(8), 426-437.
- EUM, K., ve Rice, K. G. (2011). Test anxiety, perfectionism, goal orientation, and academic performance. *Anxiety, Stress, & Coping*, 24(2), 167-178.
- FUREDİ, F., ve Yıldırım, B. (2001). *Korku kültürü: Risk almamanın riskleri*. Ayrıntı Yayınları
- GOLDSTEİN, S., ve Naglieri, J.A. (2011). *Encyclopedia of child behavior and development*. Springer
- JOHNS Hopkins University and Medicine. (2021). COVID-19 Dashboard by the Center for Systems Science and Engineering (CSSE) at Johns Hopkins University. <https://coronavirus.jhu.edu/map.html>.
- KARA, Y. (2020). Pandemi sürecindeki öğrenci deneyimleri: Bakırköy ilçesi örneği. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(7), 165-176.
- KARASAR, N. (2017). Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler. Nobel Akademik Yayıncılık.
- KARATAŞ, Z. (2020). COVID-19 pandemisi sürecinin LGS ve YKS sınavına hazırlık sürecinde olan çocuk ve ergenlerin psikolojilerine yansımalarının incelenmesi. B. Gençdoğan (Ed.), *Pandemi döneminde çocuk ve ergen psikolojisi içinde* (s. 54-74). Türkiye Klinikleri.
- KINCAL, R-Y. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- KİNG, N. J., Mietz, A., Tinney, L., ve Ollendick, T. H. (1995). Psychopathology and cognition in adolescents experiencing severe test anxiety. *Journal of Clinical Child Psychology*, 24(1), 49-54.
- KWON, M., Kim, D. J., Cho, H., ve Yang, S. (2013). The Smartphone Addiction Scale: Development and validation of a short version for adolescents. *PLoS One*, 8(12), e83558. doi:10.1371/journal.pone.0083558.
- MAMUN, M. A. ve Griffiths, M. D. (2020). First COVID-19 suicide case in Bangladesh due to fear of COVID-19 and xenophobia: Possible suicide prevention strategies. *Asian Journal Of Psychiatry*, 51, 102073. doi: 10.1016/j.ajp.2020.102073
- NAGATA, J. M. (2020). Supporting young adults to rise to the challenge of COVID-19. *Journal of Adolescent Health*, 67, 297-298.
- ODUCADO, R. M., Rabacal, J., Moralista, R. ve Tamdang, K. (2021). Perceived stress due to COVID-19 pandemic among employed professional teachers. *International Journal of Educational Research and Innovation*, (15), 305-316.
- ORNELL, F., Schuch, J. B., Sordi, A. O., ve Kessler, F. H. P. (2020). “Pandemic fear” and COVID-19: Mental health burden and strategies. *Brazilian Journal of Psychiatry*, 42(3), 232-235.

- ÖNER, N. (1990). *Sınav kaygısı envanteri el kitabı*. YÖRET.
- PAKPOUR, A. H., ve Griffiths, M. D. (2020). The fear of COVID-19 and its role in preventive behaviors. *Journal of Concurrent Disorders*, 2(1), 58-63.
- PRATIWI, X. I., Eka Sari, J. D., Selfia, B. Y. ve Dewi, I. U. (2021). The impact of LSSR policy on the anxiety level of undergraduate students during COVID-19. *European Journal of Molecular & Clinical Medicine*, 7(10), 2178-2186.
- PUTWAİN, D., ve Daly, A. L. (2014). Test anxiety prevalence and gender differences in a sample of English secondary school students. *Educational Studies*, 40(5), 554-570.
- SATİCİ, B., Gocet-Tekin, E., Deniz, M. E., ve Satici, S. A. (2020). Adaptation of the Fear of COVID-19 Scale: Its association with psychological distress and life satisfaction in Turkey. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 1-9. <https://doi.org/10.1007/s11469-020-00294-0>
- SİNTEMA, E-J. (2020). Effect of COVID-19 on the performance of grade 12 students: Implications for STEM education. *EurasiaJournal of Mathematics, Science and Technology Education*, 16(7), 1-6.
- SHİGEMURA, J., Ursano, R. J., Morganstein, J. C., Kurosawa, M., ve Benedek, D. M. (2020). Public responses to the novel 2019 coronavirus (2019-nCoV) in Japan: Mental health consequences and target populations. *Psychiatry and Clinical Neurosciences*, 74(4), 281-282.
- SHİN, L. M., ve Liberzon, I. (2010). The neurocircuitry of fear, stress, and anxiety disorders. *Neuropsychopharmacology*, 35(1), 169-191.
- SMİTH, B. W., Tooley, E. M., Christopher, P., ve Kay, V. S. (2010). Resilience as the ability to bounce back: A neglected personal resource?. *Journal of Positive Psychology*, 5, 166-176.
- SPIELBERGER, C. D. (1980). *Preliminary professional manual for the test anxiety inventory*. Consulting Psychologists Pres.
- SPIELBERGER, C.D., ve Vagg, P.R. (1995). Test anxiety: A transactional process model. S.D. Spielberger, & P.R. Vagg (Eds.), *Test anxiety: Theory, assessment, and treatment* in (p.3-14), Taylor & Francis.
- ŞAHİNLER, Y., Ulukan, M., ve Ulukan, H. (2020). Covid-19 sürecinde fiziksel aktivite yapan spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 171-184.
- ŞİMŞEK, A. (2012). Evren ve örneklem. A. Şimşek. (Ed.). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* içinde (s. 108-133). Anadolu Üniversitesi AÖF yayınları.
- ŞİMŞEK, Ş., Yağcı, N., Öztop, M., ve Şekersiz, S. (2020). Fizik tedavi ve rehabilitasyon öğrencilerinin sınav kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 10(1), 178-182.
- TABACHNİCK, B. G., ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. Pearson,
- TANHAN, A. (2020). COVID-19 sürecinde online seslifoto (OSF) yöntemiyle biyopsikososyal manevi ve ekonomik meseleleri ve genel iyi oluş düzeyini ele almak: OSF'nin Türkçeye uyarlanması *Turkish Studies*, 15(4), 1030-1086.

- TANHAN, A., Yavuz, K. F., Young, J.S, Nalbant, A., Arslan, G., Yıldırım, M., Ulusoy, S., Genç, E., Uğur, E., ve Çiçek, İ. (2020). A proposed framework based on literature review of online contextual mental health services to enhance well-being and address psychopathology during COVID-19. *Electronic Journal of General Medicine*, 17 (6), 1-11.
- TRİFONİ, A., ve Shahini, M. (2011). How does exam anxiety affect the performance of university students?. *Mediterranean journal of social sciences*, 2(2), 93-93.
- VON DER EMBSE, N. P., ve Witmer, S. E. (2014). High-stakes accountability: Student anxiety and large-scale testing. *Journal of Applied School Psychology*, 30(2), 132-156.
- VON DER EMBSE, N., Jester, D., Roy, D. ve Post, J. (2018). Test anxiety effects, predictors, and correlates: A 30-year meta-analytic review. *Journal of affective disorders*, 227, 483-493.
- WONG, S. S. (2008). The relations of cognitive triad, dysfunctional attitudes, automatic thoughts, and irrational beliefs with test anxiety. *Current Psychology*, 27(3), 177-191.
- WORLD Health Organization (WHO). (2020). Rolling Updates on Coronavirus Disease (COVID-19) <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/events-asthey-happen>.
- YILDIRIM, M., Akgül, Ö., ve Geçer, E. (2021). The effect of COVID-19 anxiety on general health: the role of COVID-19 coping. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 1-12. <https://doi.org/10.1007/s11469-020-00429-3>
- YILDIRIM, M., Arslan, G., ve Özasan, A. (2020a). Perceived risk and mental health problems among healthcare professionals during COVID-19 pandemic: Exploring the mediating effects of resilience and coronavirus fear. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 1-11. <https://doi.org/10.1007/s11469-020-00424-8>
- YILDIRIM, M., Geçer, E. ve Akgül, Ö. (2020b). The impacts of vulnerability, perceived risk, and fear on preventive behaviours against COVID-19. *Psychology, Health & Medicine*, 1-9. <https://doi.org/10.1080/13548506.2020.1776891>
- YILDIRIM, M. ve Arslan, G. (2021). A moderated mediation effect of stress-related growth and meaning in life in the association between coronavirus suffering and satisfaction with life: Development of the stress-related growth measure. *Frontiers in Psychology*, 12, 529. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.648236>
- YILDIRIM, M., ve Çiçek, İ. (2021). Optimism and pessimism mediate the association between parental coronavirus anxiety and depression among healthcare professionals in the era of COVID-19. *Psychology, Health & Medicine*, 1-9. DOI: [10.1080/13548506.2021.1966702](https://doi.org/10.1080/13548506.2021.1966702)
- ZHAİ, Y., ve Du, X. (2020). Mental health care for international Chinese students affected by the COVID-19 outbreak. *The Lancet. Psychiatry*, 7(4), e22.
- ZHANG, N. ve Henderson, C. N. (2014). Test anxiety and academic performance in chiropractic students. *Journal of Chiropractic Education*, 28(1), 2-8.